

MATKAILU- JA RAVINTOLA-ALA

kriisistä takaisin kasvuun

Matkailu- ja ravintola-alaan kannattaa panostaa

Koronapandemia, julkisen vallan asettamat ankarat liiketoiminnan rajoitukset ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat heikentäneet ja heikentävät merkittävästi matkailu- ja ravintola-alan yritysten taloutta ja näkymiä tuleville vuosille. Alan kustannusrakenne on erittäin raskas. Raaka-aineiden ja energian hintojen korotukset heikentävät alan yritysten jo ennestään heikkoa kannattavuutta.

Matkailu- ja ravintola-alan merkitys kansantaloudessa vahvistui nopeasti ennen pandemiaa. Alalla on potentiaalia jatkossakin, joten siihen kannattaa panostaa. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvoi noin 44 prosenttia vuosien 2010 ja 2019 välisenä aikana. Suomen matkailun kokonaiskysynnän arvo oli vuonna 2019 16,3 miljardia euroa. Siitä kotimaisen matkailukulutuksen osuus oli 11 miljardia euroa ja ulkomaisen 5,3 miljardia euroa. (Visit Finland 2022)

Koronapandemian vaikutukset matkailukysyntään olivat dramaattiset. Ennakkotiedon mukaan matkailun kokonaiskysyntä oli noin 9,7 miljardia euroa vuonna 2020 ja arviolta noin 11,2 miljardia euroa vuonna 2021. Vuoteen 2019 nähden matkailun kokonaiskysyntä menetti vuosina 2020 ja 2021 yhteensä noin 12 miljardia euroa. (Visit Finland 2022)

Matkustustaseen suuri alijäämä ja sen nopea kasvu vuoden 2013 jälkeen on merkittävä ongelma. Alijäämä oli 1,7 miljardia euroa vuonna 2019 (Tilastokeskus). Jos ulkomaille suuntautunut matkailun kasvu olisi kohdistunut Suomeen, valtion verotulot olisivat noin 300 miljoonaa euroa nykyistä suuremmat.

Matkailu- ja ravintola-ala on työvoimavaltainen. Vuonna 2019 se työllisti 154 000 henkilöä, joista yli 30 prosenttia oli alle 26-vuotiaita. Toimialan työpaikkoja ei voida korvata automaatiolla merkittävästi. Toimialalla on potentiaalia työllistää maahanmuuttajia. Toimiala työllistää myös kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla.

Matkailu- ja ravintola-ala on kotimainen. Toimiala työllistää kaikkialla Suomessa ilman valtion tukitoimia. Arvonlisästä jää Suomeen 82 prosenttia, kun siitä jää viennissä keskimäärin 65 prosenttia. Matkailu on ainoa vientiala, joka tilittää arvonlisäveroa valtiolle.

Koronarajoitukset ja Venäjän sota runtelevat toimialaa

MATKAILU-, ravintola- ja tapahtuma-ala oli pahiten koronarajoitusten vaikutuksista kärsinyt toimiala Suomessa. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdosta hävisi vuosien 2020 ja 2021 aikana yhteensä noin 4 miljardia euroa vuoteen 2019 nähden.

Alan näymät vuodelle 2022 olivat myönteisiä, kun kaikki rajoitukset poistettiin 1.3.2022. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan aiheutti kuitenkin ennen näkemättömiä markkinahäiriöitä, joilla on mittavia kansantaloudellisia kerrannaisvaikutuksia niin maailmanlaajuisesti kuin Suomessa. Sodan vaikutukset myös Suomen matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alalle ovat erittäin kielteisiä.

Venäläiset olivat ennen koronapandemiaa Suomen suurin ulkomainen matkailijaryhmä, kiinalaiset viidenneksi ja japanilaiset kymmenenneksi suurin. Venäläisten ja aasialaisten matkailijoiden paluuseen Suomeen oli ladattu odotuksia, mutta niiden ylle lankesi

sodan ja pakotteiden seurauksena epävarmuus, jonka kesto on mahdollonta ennakoita.

Kuluttajahinnat nousevat Suomessa ennakkotietojen mukaan vuonna 2022 noin 7 prosenttia ja BKT:n arvioidaan kasvavan noin 2 prosenttia. Vuonna 2023 BKT:n ennustetaan supistuvan puolisen prosenttia.

Ruoka on perinteisesti kallistunut hitaammin kuin kuluttajahinnat keskimäärin, mutta nyt tilanne on toisin. Ruokamarkkinoilla sodan vaikutukset näkyvät monelta suunnalta. Sodan seurauksena energian, maatalouden tuotantopanosten, pakkausmateriaalien ja elintarvikkeiden valmistuksessa tarvittavien raaka-aineiden sekä muiden komponenttien saatavuus on heikentynyt ja hinnat ovat nousseet ja nousevat edelleen.

Ravintolaruoan raaka-aineiden tukkuhinnat nousivat vuoden 2021 syyskuusta vuoden 2022 syyskuuhun 21,6 prosenttia (Tilastokeskus). Vuonna 2022 elintarvikkeiden

kuluttajahinnat nousevat 10–11 prosenttia ja ravintolaruoan tukkuhinnat noin 20 prosenttia. Kyseessä lienee vuositasolla suurin ruoan hinnan nousu Suomen EU-jäsenyyden aikana. Samalla yritysten kannattavuuskriisi pahenee.

Ennusteet väestöllisen huoltosuhteen kehityksestä ovat huolestuttavia: alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä laskee, ja 65 vuotta täyttäneiden osuus on noususuunnassa (kuvio 5 sivulla 9). Valtion rahoituspohja ei kestä tämän tilanteen jatkumista.

Matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-aloilla oli työvoimapula jo ennen koronapandemian alkamista. Lähes kaksi vuotta kestäneet koronarajoitukset ovat synkistäneet alan työvoimatilanteen. Rajoitusten seurauksena toimialoilta on poistunut 10000–25000 työntekijää muille aloille. EK:n 2022 lokakuun suhdannebarometrissa 54 prosenttia alan yrityksistä piti työvoiman puutetta kasvun esteenä.

Luvut päivitetty 28.12.2022.

● **Matkailu- ja ravintola-alan yritysten taloudellinen tilanne on vaikea ja tulevaisuuden näymät erittäin epävarmat Venäjän hyökkäyksen takia. Eduskunnan ja valtioneuvoston ei pidä tehdä päätöksiä, jotka heikentävät matkailu- ja ravintola-alan tilannetta entisestään.**

1. Verotus

Anniskelun arvonlisävero tulee alentaa 14 prosenttiin

Anniskelun arvonlisävero tulee alentaa 14 prosenttiin, samalle tasolle kuin ravintolaruuan. EU-lainsäädäntö sallii sen. Arvonlisäveron alentamisen jälkeenkin ravintola-annos tuottaa enemmän verotuloja valtiolle kuin vähittäiskaupasta tai Alkosta ostettu alkoholiannos. Ravintolassa nautittu alkoholi myös työllistää merkittävästi enemmän kuin kaupasta ostettu alkoholijuoma.

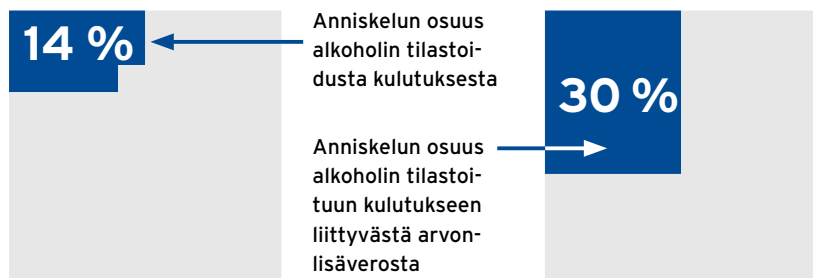
Anniskelun osuus alkoholin tilastoidusta kulutuksesta (anniskelu ja vähittäismyynti, 100-prosenttinen alkoholi) Suomessa on vajaat 14 prosenttia. Kuitenkin laskennallisesti anniskelu tuottaa lähes kolmanneksen valtion saamista alkoholin tilastoituihin kulutukseen liittyvistä arvonlisäverotuloista (kuvio 1).

Anniskelun verotus Suomessa on EU-maiden kireintä. Alkoholin hinta on merkittävä syy suomalaisten matkailuun Baltian maihin. Suomalaisten yritykset menettävät liikevaihtoa ja valtio verotuloja Baltian matkailun vuoksi. Yksinomaan Virosta maahantuodun alkoholin takia Suomi menettää verotuloja noin 122 miljoonaa euroa vuodessa (TAK 2020).

Anniskelun arvonlisäveron alentaminen 14 prosenttiin vähentäisi valtion verotuloja noin 122 miljoonalla eurolla vuodessa. Kysynnän lisäyksestä seuraavien dynaamisten vaikutusten jälkeen veromenetys olisi vain noin 70 miljoonaa euroa vuodessa Luonnonvarakeskuksen vuonna 2018 tekemän selvityksen mukaan.

Ravintola-ala vei ravintolaruuan arvonlisäveron alentamisen lupauksensa mukaisesti tehokkaasti hintoihin. Näin kävisi myös, jos anniskelun arvonlisäveroa alennettaisiin.

-
- **Anniskelun arvonlisävero tulee alentaa 14 prosenttiin.**

Kuvio 1. Anniskelun osuudet alkoholin tilastoidusta kulutuksesta ja valtion saamasta alkoholin tilastoituu kulutukseen liittyvästä laskennallisesta* arvonlisäveron bruttokertymästä.

* Yksityisiin kulutusmenoihin pohjautuvien arvioiden mukaan anniskeluravintoloissa kertyneen alkoholimyynnin arvonlisäveron bruttokertymä oli yleisellä 24 prosentin verokannalla laskettuna 294 miljoonaa euroa ja alkoholin vähittäismyynnin vastaavasti 685 miljoonaa euroa.
Lähteet: Kansantalouden tilinpito, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith, MaRa.

Alennetut arvonlisäverokannat ovat välttämättömiä matkailun kilpailukyville

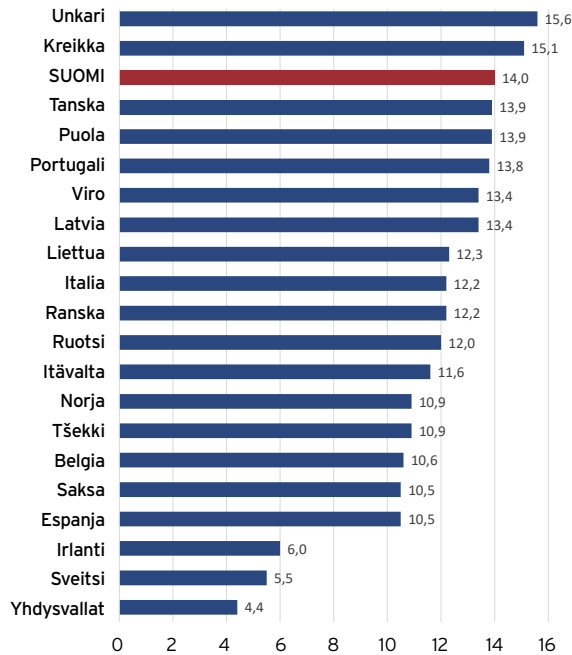
Kulutuksen verotus Suomessa on eurooppalaisessa vertailussa kireää. Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen on Suomessa OECD-maiden kolmanneksi korkein (kuvio 2). Alkoholin anniskelua lukuun ottamatta lähes kaikki matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan palvelut ovat joko 10 tai 14 prosentin alennetuissa arvonlisäverokannoissa. Alennetuilla arvonlisäverokannoilla on erityinen merkitys alan palveluille. Ne tukevat toimialan kilpailukykyä.

Alan kustannusrakenne on kokonaisuutena erittäin raskas, minkä takia Suomen matkailu- ja ravintola-alan palvelujen hinnat ovat heti Tanskan ja Ruotsin jälkeen EU:n kolmanneksi korkeimmat (kuvio 3).

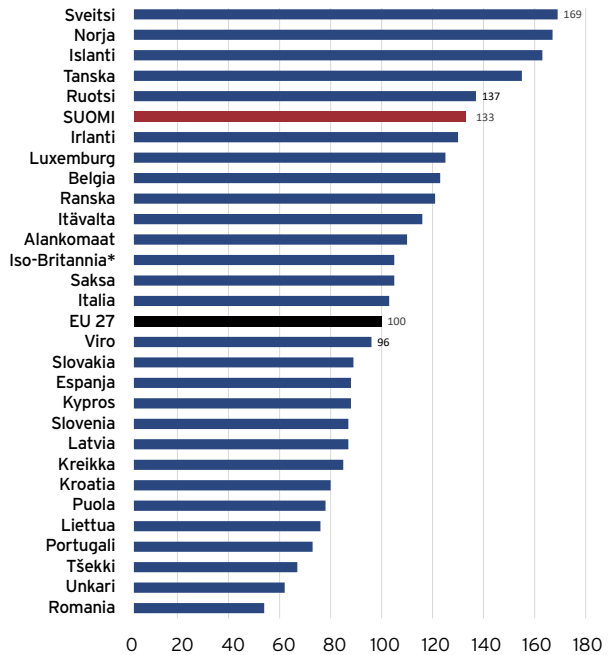
Aiemmin katsottiin, että kulutuksen verotusta voidaan korottaa, koska se ei vaikuta yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn. Kysymys olisi paikallisesti kulu-tetuista palveluista. Tämä ei pidä nykyään paikkaansa, jos koskaan pitikään.

Suomessa toimiva, täällä työllistävä ja tänne veronsa maksava matkailuala on erittäin tiukassa kansainvälisessä kilpailussa. Ala kamppailee yhtäältä ulko-maalaiasten saamiseksi Suomeen ja toisaalta suomalaisten houkuttelemiseksi matkustamaan kotimaassa ulkomaanmatkailun sijaan. Kilpailussa hintatasolla on huomattava merkitys.

Matkailuala on tiukassa kansainvälisessä kilpailussa. Siinä hintatasolla on huomattava merkitys.

Kuvio 1. Kulutusverot suhteutettuna bruttokansantuotteeseen eräissä OECD-maissa vuonna 2021.

Kuvio 3. Hintatasoindeksi vuonna 2021 (*2020), EU27 = 100: ravintolat ja hotellit.

Matkailu on ainoa vientiala, jonka tarjoamista tuotteista maksetaan arvonlisäveroa. Matkailupalvelujen arvonlisäverot jäävät ulkomaalaisten matkailijoiden lopullisesti maksettaviksi. Verojen osuus esimerkiksi ravintolaruoan hinnassa on suuri (kuvio 4).

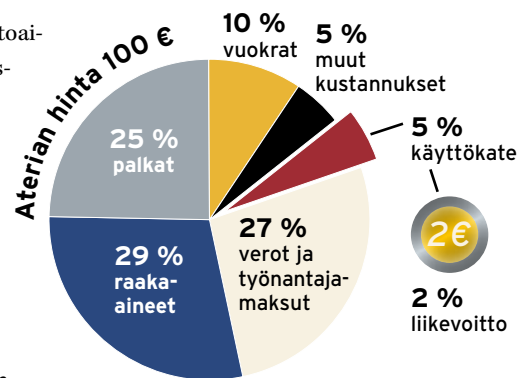
Suomalaiset olivat EU:n tilastojen mukaan ennen koronapandemiaa innokkaimpia ulkomaanmatkailijoita. Syitä kärkisijaan on useita, mutta yksi niistä on Suomen kallis hintataso. Loma Baltian maissa tai Etelä-Euroopan rantakohteessa maksaa paljon vähemmän kuin Suomessa. Suomen korkean verotason lisäksi syinä ovat muun muassa yleissitovien työehtosopimusten mukanaan tuomat kustannukset ja harmaan talouden vähäisyys. Vastuullinen palvelujen tuottaminen maksaa.

Suomessa toimivan matkailualan kannalta suuren ongelman muodostaa ulkomaanmatkailun tukeminen verovaroin. Valtio tukee Suomen lipun alla olevien alusten viihderisteilyjä vuosittain yli 250 miljoonalla eurolla. Viihderisteilyjä järjestävät yritykset

eivät maksa arvonlisäveroa majoituksesta, ravintolapalveluista ja aluksen polttoaineesta. Kotimaanlennoista maksetaan arvonlisäveroa, mutta ulkomaanlennoista ei makseta. Alennettujen arvonlisäverokantojen korottaminen suosisi ulkomaanmatkailua nykyistäkin enemmän kotimaanmatkailun kustannuksella.

● **Arvonlisäverot vaikuttavat merkittäväällä tavalla Suomen matkailualan kilpailukyyn.**

● **Alennettujen arvonlisäverokantojen korottaminen heikentäisi sekä kotimaanmatkailun että Suomeen suuntautuvan kansainvälisen matkailun kilpailukykyä. Siksi niitä ei pidä korottaa.**

Kuvio 4. Sadan euron hintaisesta ateriesta käyttökate jää noin viisi prosenttia ja liikevoittoa noin kaksi prosenttia eli kaksi euroa.

Matkailun luonne vaatii globaaleja ilmastoratkaisuja

Ilmastonmuutoksen torjunta on matkailualalle elintärkeä tavoite, ja ala osallistuu siihen omalta osaltaan. Suomen ilmastotavoitteiden asettelussa on kuitenkin perustavanlaatuisen ongelma matkailun kansainvälisen luonteen takia.

Muita maita tiukemmat ja kustannuksia enemmän kasvattavat toimenpiteet heikentävät Suomessa toimivan matkailualan kilpailukykyä. Pahimmillaan ne johtavat kotimaanmatkailun vähentymiseen ja sen korvautumiseen yhä enemmän ulkomaille suuntautuvilla matkoilla. Tämä on ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta aivan väärä kehitys. Siksi toimenpiteiden tulee olla vähintään Eurooppa-tasoisia, mieluummin vielä laajemmin velvoittavia.

Suomen tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Valmistelun perusteella vaikuttaa siltä, että tavoitteet aiotaan saavuttaa suurelta osin henkilöautoliikenteen päästöjä alentamalla korottamalla sen kustannuksia merkittävästi.

Suomi on kuitenkin pitkien etäisyyksien harvaanasuttu maa, eikä julkinen liikenne ole meillä samalla tasolla kuin tiheästi asutuissa Manner-Euroopassa. Kotimaanmatkai-

Muita maita tiukemmat toimet johtavat pahimmillaan kotimaanmatkailun korvautumiseen ulkomaanmatkoilla. Tämä on ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta aivan väärä kehitys.

lu perustuu pitkälti oman henkilöauton käyttöön, koska määränpäähän pääsemiseen tai siellä liikkumiseen ei usein ole muita vaihtoehtoja.

Keinoina puolitustavoitteen saavuttamiseksi on ehdotettu muun muassa kilometrive-roa, tietulleja, polttoaineiden päästökauppaa ja polttoaineverojen korotuksia. Ne tekisivät henkilöautolla ajamisesta yhä kalliimpaa. Tämä kasvattaisi edelleen kotimaanmatkailun hintaeroa ulkomaanmatkailuun verrattuna. Vaikutusta lisäksi erityisesti se, että ulko-maanliikenteessä käytetyt polttoaineet ovat verovapaita. Liikenteen veroista vuotuinen kiinteä ajoneuvovero on kotimaan matkailun ja työmatkailun kannalta neutraali vero.

Oikea tapa päästöjen puolittamiseen on luoda autoilijoille positiivisia kannusteita hankkia vähäpäästöisempiä autoja sekä edistää sähköautojen suurteholatauspisteiden markkinaehtoista lisääntymistä liikenneasemilla ja maanteiden varsilla olevissa palve-luyrityksissä.

Lentoliikenteen merkitys Suomen matkailualalle on ratkaisevan tärkeä. Ilman Fin-nairin tarjoamia hyviä lentoyhteyksiä Euroopasta ja Aasiasta Suomeen matkailuala ei voi toimia. Finnairin selviäminen koronaviruksesta on matkailualan yrityksille välttämätöntä. Suomen lentoliikenteelle ei voida asettaa uusia ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyviä velvoitteita muuten kuin kansainvälisillä päätöksillä, jotka koskevat myös Finnairin kil-pailijoita.

-
- **Matkailualalla on merkittävä asema ilmastonmuutoksen torjunnassa. Globaali ongelma vaatii globaaleja ratkaisuja.**
  - **Päästöleikkauksissa tulee kiinnittää huomio kokonaisvaikutukseen ja pidättäytyä toimenpiteistä, jotka pahimmillaan heikentävät kokonaistilannetta.**
  - **Vähäpäästöiseen liikenteeseen siirtymistä on edistettävä markkinaehtoisesti ja kannusteita luomalla.**
  - **Finnair on matkailualan elintärkeä kumppani. Valtion tulee huolehtia siitä, että sillä on kilpailukykyiset toimintaedellytykset kilpailijoihin verrattuna.**

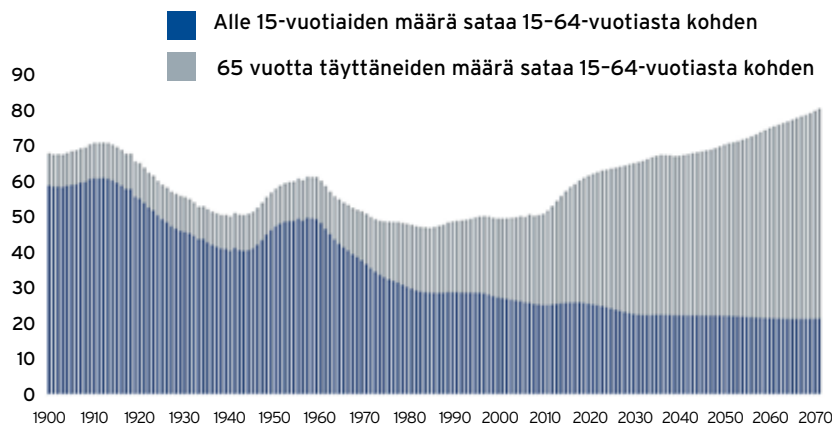

2. Työvoiman saatavuus ja vetovoima

Työperäisen maahanmuuton edistämisellä on kiire

Suomen väestö ikääntyy muita EU-maita nopeammin. Siksi Suomen huoltosuhte muuttuu rajusti seuraavien kymmenien vuosien aikana (kuvio 5). Huoltosuhteen heikkeneminen uhkaa hyvinvointivaltion perusteita.

Ammattitaitoisista työntekijöistä on pulaa monilla toimialoilla. Työvoimapula koskee etenkin matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alaa. Julkisen vallan määräämät koronapandemian aikaiset rajoitukset ovat romahduttaneet matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan työntekijöiden määrän. Yli 10 000 henkilöä on siirtynyt pysyvästi muille toimialoille. Työvoimapulasta on muodostunut alan koronarajoituksista toipumisen ja kasvun este. Työvoimavajetta ei voida korjata ilman ulkomaalaista työvoimaa.

Kuvio 5. Väestöllinen huoltosuhte (alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden ja tätä vanhempien henkilöiden suhde 100 työikäistä kohti), 1900-2070

Muut maat kilpailevat Suomen kanssa työvoimasta.

Nopeasti vaikuttavia keinoja työvoimapulan ratkaisemiseksi ei ole. Suomen on ryhdyttävä aktiivisesti houkuttelemaan ulkomaalaisia Suomeen töihin. Tähän tarvitaan kaikenlaista työvoimaa, myös käytännön työn tekijöitä. Tämä ei ole mielipidekysymys, vaan tosiasia, joka perustuu väestön ikärakenteen kehitykseen. Ulkomaalaisesta työvoimasta kilpailevat Suomen kanssa muun muassa muut Pohjoismaat, joissa palkkataso on Suomea korkeampi. Ruotsissa ulkomaalaisia työntekijöitä on ravintola-alalla noin 30 prosenttia, Suomessa noin 10 prosenttia. Työperäisen maahanmuuton edistämiseksi on kiire. Aikaa ei ole hukattavissa.

Työvoiman saatavuusharkinta pitkittää ja vaikeuttaa ulkomaalaisen työvoiman palkkaamista yrityksiin. Toimialan työvoimatarve on niin ilmeinen, että matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan työntekijöiden saatavuusharkinnasta tulee luopua kokonaan.

● **Suomen tulee edistää voimakkaasti työperäistä maahanmuuttoa. Suomeen tarvitaan kaikenlaisia työntekijöitä, ei pelkästään korkeakoulutettuja ulkomaalaisia.**

● **Työvoiman saatavuusharkinnasta matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alalla tulee luopua.**

Työllistymiseen johtavaa nopeaa koulutusta on edistettävä

Suomen nykyinen koulutusjärjestelmä ei ratkaise matkailu- ja ravintola-alan työvoimapulaa, koska koulutusjärjestelmämme – ja varsinkin sen rahoitus – perustuu tutkintojen suorittamiseen. Lisäksi koulutustasovisioissa painottuvat erityisesti korkea-asteen tutkinnot.

Pitkää koulutusta vaativien työtehtävien osuus on kuitenkin matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alalla verrattain pieni. Tästä syystä valtion tulisi myöntää systemaattisesti rahoitusta myös tutkintoon johtamattomaan koulutukseen. Rahoitusjärjestelmän muutos antaisi alan oppilaitoksille nykyistä paremmat mahdollisuudet kouluttaa toimialalle osaavaa työvoimaa. Tämä helpottaisi toimialan työvoimapulaa, edistäisi alan vaihtajien koulutusta ja tukisi maahanmuuttajien työllistymistä.

● **Tutkintoon johtamaton koulutus tarvitsee valtion rahoitusta.**

3. Reilu kilpailu

Kuntien omistamien ravintolayritysten toiminta vääristää kilpailua markkinoilla

Kunnat ja kuntayhtymät tuottavat samoja palveluja kuin yritykset, vaikka alueella on riittävästi yksityisiä palvelujen tarjoajia. Kuntayritykset ovat jopa laajentaneet toimintaansa kunnan ulkopuolelle kilpailemaan yksityisten yritysten kanssa. Samalla jotkut kunnat ovat suojanneet kilpailulta esimerkiksi koulujen ja päiväkotien ruokapalvelut.

Kuntayritykset ovat ylivermaisessa asemassa yksityisiin yrityksiin verrattuna, koska niillä on käytännössä konkurssisuoja. Kuntayritykset ovat myös rahoituksen hankinnassa ylivermaisessa asemassa yksityisiin yrityksiin verrattuna. Tämä vääristää kilpailua pahasti.

Kunnat voivat tehdä hankintoja ilman kilpailutusta yhdessä omistamillaan in house -yhtiöillä. Ne voivat tehdä in house -yhtiön kanssa sopimuksen ruokatarjoilupalvelujen järjestämisestä ja sopia samalla, että kunta hankkii yhtiölle elintarvikkeet. Näin tekemällä kunta voi poistaa piilevän arvonlisäveron kuntavähennystä käyttämällä. Yksityinen yritys ei voi tehdä sitä.

Kuntien ei pitäisi harjoittaa lainkaan ravintolatoimintaa eikä in house -yhtiöitä tulisi hyväksyä hyvinvointialueiden ruokapalvelujen tuottajiksi, koska yksityisiä palveluntarjoajia on kaikkialla Suomessa. Kun kunnat myyvät yrityksiään yksityisille yrityksille, niiden ei pitäisi asettaa myynnin ehdoksi entisten työehtojen säilyttämistä. Kuntayritysten työehtosopimukset eivät perustu niihin sovellettavien toimialojen todelliseen palkanmaksukykyyn, kun yritykset kilpailevat vapailla markkinoilla. Kuntalaiset subventoivat kuntayritysten yksityisiä yrityksiä parempia palkkoja ja muita työehtoja.

Aika ajoin julkisuudessa on keskusteltu siitä, tulisiko kuntayritysten sidosryhmilleen kilpailuttamatta myytävän liikevaihdon osuutta kasvattaa nykyisestä. Se estäisi tasapuolisen kilpailun ja olisi räikeässä ristiriidassa kilpailuneutraliteetin kanssa. Se olisi myös kuntien veronmaksajien edun vastaista.

-
- **Kuntien ja muiden julkisyhteisöjen ei tule kilpailla ravintolatoiminnassa yksityisten yritysten kanssa.**
  - **Yksityiset yritykset ja kuntayritykset on saatettava samaan asemaan, kun tarjotaan oheispalveluja verottomien palvelujen yhteydessä.**
  - **Kuntayhtiöiden sidosryhmilleen sallitun liikevaihto-osuuden rajaa ei tule korottaa nykyisestä.**

Viihderisteilyjen valtiontukia on leikattava

Suomen valtio tukee ulkomaille matkustamista, kokousten järjestämistä, kellunta-risteilyjä ja juhlimista Suomen lipun alla olevilla viihderisteilijöillä noin 250 miljoonalla eurolla vuosittain*. Tämä vääristää majoitus-, ravintola- ja kokouspalveluja maissa tarjoavien yritysten ja viihderisteilijöiden välistä kilpailua. Maissa toimivilla yrityksillä ei ole mitään mahdollisuutta menestyä hintakilpailussa viihderisteilijöiden kanssa.

Viihderisteilyjä tarjoavat varustamot saavat suoraa miehistötukea 38,7 miljoonaa euroa vuodessa. Suurin epäsuora tuki on palvelujen arvonlisä- ja valmisteverottomuus, noin 184 miljoonaa euroa vuodessa. Viihderisteilijöiden ravintoloissa nautittu ruoka ja juoma ovat arvonlisä- ja alkoholijuomaverosta vapaita.

Suomen tavaravienti ja -tuonti tarvitsee tukensa. Sen sijaan viihteen tukemiselle merellä ei ole asiallisia perusteita.

-
- **Viihderisteilijöiden tuet, jotka vääristävät kilpailua maissa toimivien yritysten kanssa, tulee poistaa asteittain kokonaan.**

* Tampereen yliopisto, Matkustajamerenkulun valtiontukiin liittyviä tutkimuksia 1 (2017) ja 2 (2018)

Palvelujen arvonlisä- ja valmisteverottomuus tukee viihderisteilyjä noin 184 miljoonalla eurolla vuodessa.

4. Harmaan talouden torjuminen

Harmaan talouden torjuntaa on vahvistettava

Harmaalla taloudella tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys laiminlyö yhteiskunnalliset velvoitteensa ja hankkii laitonta kilpailuetua muiden yritysten, työntekijöiden ja valtion kustannuksella.

Harmaa talous ilmenee muun muassa verojen maksamatta jättämisenä, muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden laiminlyöntinä ja työehtojen räikeänä polkemisena. Harmaan talouden yrittäjä voi hinnoitella palvelunsa merkittävästi rehellisesti toimivia yrityksiä halvemmiksi ja saa näin toiminnallaan laitonta etua. Muut yrittäjät, työntekijät ja veronmaksajat maksavat harmaan talouden yrittäjän vastuuttomasta toiminnasta aiheutuvat kulut. Asiakkaalle harmaa talous näkyy yleistä hintatasoa merkittävästi alemmina hintoina muuten kuin markkinointiluonteisesti.

Pahimmillaan harmaa talous ilmenee työntekijöiden alistamisena. Työntekijä on usein tällaisissa tilanteissa alisteisessa asemassa yrittäjään verrattuna. Yrittäjä maksaa työntekijälle palkkaa selvästi alle alan yleissitovan työehtosopimuksen ja teettää hänellä kohtuuttoman määrän työtunteja, usein ilman lakisääteisiä lomiamia.

Harmaan talouden liikevaihdon määräksi on arvioitu ravintola-alalla Suomessa noin 8–10 prosenttia alan liikevaihdosta. Se tarkoittaa vuodessa noin 500 miljoonaa euroa, josta valtio ei saa verotuloja. Harmaan talouden torjunnassa ravintola-alalla on onnistuttu varsin hyvin, sillä monessa muussa Euroopan maassa harmaa talous on huomattavasti suurempaa.

● Harmaan talouden torjuntaan on varattava riittävät resurssit. Siitä hyötyvät rehelliset yrittäjät, työntekijät ja yhteiskunta verotuloina.

Reaaliaikatalous torjuu harmaata taloutta

Reaaliaikatalous eli yritysten taloushallinnon digitalisoiminen on Suomessa viivästynyt. Tavoitteena on sujuvoittaa sähköisten tositteiden liikuttamista, arjen taloushallintoa ja tietojenvaihtoa yritysten välillä ja viranomaisten kanssa. Pohjoismaihin pyritään rakentamaan liiketoiminta-alue, jossa liiketoimintaan liittyvät tiedot liikkuvat automaattisesti, turvallisesti ja reaaliaikaisesti.

Reaaliaikatalouden sähköisen tietojenvaihdon läpinäkyvyys auttaa estämään kilpailunvääristymiä ja helpottaa verohallinnon harmaan talouden valvontaa. Kuluttajien kanssa käytävän kaupan ja välitystalouden rahavirrat välittyvät verottajalle automaattisesti, mikä vähentää mahdollisuuksia jättää myyntejä ilmoittamatta.

Läpinäkyvä tiedonkulkukulku estäisi kilpailunvääristymää.

-
- **Reaaliaikatalouden kehittämiseksi on turvattava hallitusohjelmassa riittävät resurssit, jotta Valtiokonttorin tavoite saada verkkolaskut ja sähköiset kuitit käyttöön vuoteen 2025 mennessä pystytään saavuttamaan.**

5. Matkailun edistäminen

Visit Finlandin rahoitus on tuplattava

Koronapandemia on runnellut pahasti Suomen matkailualaa. Kun rajoitukset ovat purkautuneet, kysyntä matkailupalveluille maailmanlaajuisesti on valtava. Suomi on kaukana ja heikosti tunnettu. Pandemian jälkeen matkailijat hakevat matkakohteita, joissa on väljyyttä ja puhdas luonto sekä korkeatasoinen hygienia ja palvelut. Suomella on erinomaiset mahdollisuudet kasvattaa osuuttaan kansainvälisen matkailun kakusta. Meidän tulee vain saattaa Suomen matkailun ylivoimatekijät kansainvälisten matkailijoiden tietoon.

Valtio on leikannut Visit Finlandin ja sen edeltäjien määrärahoja matkailun edistämiseen tuntuvasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Rahoitusta on myös muutettu hankeperusteiseksi, mikä ei ole tuonut toivottuja tuloksia. Hankkeiden rahoituksen loppuessa käteen on jäänyt vain vähän.

Visit Finlandin perusrahoitus tulee nostaa 10 miljoonan euron tasolta 20 miljoonaan euroon vuodessa. Summa on vähäinen, kun ottaa huomioon, että Suomen matkailuvienin arvo oli ennen koronaa 5,3 miljardia euroa.

-
- **Visit Finlandin perusrahoitus on nostettava 20 miljoonaan euroon vuodessa.**

Luontomatkailua on edistettävä

Luonto on yksi Suomen suurimmista kilpailuvalteista kansainvälisessä matkailussa. Luontomatkailua kannattaa ohjata merkityille reiteille ja taukopaikkoihin, mikä on maastoa vähiten kuluttava tapa. Reitit ja taukopaikat on pidettävä hyvässä kunnossa erityisesti kansallispuistoissa ja muilla valtion omistamilla alueilla, joita matkailuyritykset käyttävät liiketoiminnassaan. Metsähallitukselle tulee osoittaa tähän tarkoitukseen riittävä rahoitus.

Valtion maiden käyttö on tärkeää luontoon perustuvalla matkailuliiketoiminnalla. Metsähallituksen asema matkailun perusteiden luojana on keskeinen. Metsähallitus on viime vuosina korottanut useita maksuja ja luonut uusia. Se on vaikeuttanut valtion maille rakentamista ja ohjatun luontoon perustuvan matkailuliiketoiminnan harjoittamista sekä nostanut yrittäjien kustannuksia.

- **Metsähallitukselle reitistöjen ja taukopaikkojen ylläpitoon tarkoitettujen varojen määrä tulee korottaa.**
- **Hallituksen tulee laatia Metsähallituksen toimintaa ohjaavat periaatteet, jotka edistävät matkailuliiketoimintaa valtion mailla. Tämä tuo valtiolle lisätuloja matkailun kasvaessa.**

MATKAILU- JA RAVINTOLAPALVELUT MARA RY

Vahva valtakunnallinen matkailu-, majoitus-, ravintola- ja elämyspalvelualuejen sekä niihin liittyvien hyvinvointipalvelualueiden edunvalvoja ja työmarkkinajärjestö. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa.

LISÄTIETOJA

Toimitusjohtaja Timo Lappi, 040 734 5549

Varatoimitusjohtaja Veli-Matti Aittoniemi, 040 736 7705

Merimiehenkatu 29 00150 Helsinki • vaihe 09 6220 200 • www.mara.fi • [@wwwMaRafi](https://www.instagram.com/wwwMaRafi)

